

Verteld Verleden

Uitwerking van het interview met:

Petrus (Piet) Spigt (1919-1990)

De dato: April 1981.

Lokatie: Bij Piet Spigt thuis (Amsterdam)

Onderwerp(en): Zijn jeugd en ouderlijk gezin, school, de vrijdenkersbeweging (Vrijdenkers Jongeren Organisatie), het Humanistisch verbond en zijn rol hierin.

Duur interview: 47.01 minuten (cassette kant A)

Naam en functie interviewer(s):

Bert Boelaars: Radiomaker bij de Humanistische Omroep. Vrijwilliger bij het Humanistisch Archief

Kader/context: Spigt wordt door radiomaker Bert Boelaars van de Humanistische Omroep geïnterviewd.

Datum uitwerking/door wie: 28 april 2010 door drs. Jules Brabers, medewerker Humanistisch Archief.

Niveau van uitwerking: Indicatief. (tijd, onderwerp en kernzin(nen)).

Drager: Gedigitaliseerde opname van een geluidscassetteband. Opgeslagen op een externe hard disk als WAV bestand

Respondent:

(Piet Spigt (1919 – 1990). Autodidact zonder hogere opleiding. Was voor de Tweede Wereldoorlog vrijdenker en later, na de oorlog, ook humanist. Was zeer actief in de humanistische beweging met functies in diverse commissies en besturen.

Lid van het hoofdbestuur van vrijdenkersvereniging De Dageraad vanaf 1947 tot ca. 1962. Was in 1948 medeoprichter van de de A.H. Gerhardstichting (later de HSHB). Bestuurslid Humanistische Stichting Huisvesting Bejaarden (HSHB) (1949-1968) Een der oprichters van Stg. Cultureel en Sociaal Centrum voor Onkerkelijke Nederlanders (c. 1954)

Kwam in het begin van de jaren vijftig van de vorige eeuw via de vrijdenkersbeweging De Dageraad in contact met Jaap van Praag en het Humanistisch Verbond (HV). Werd door Van Praag gevraagd in het hoofdbestuur. Vanaf 1958 tot ca. 1979 hoofdbestuurslid. Van 1965 – 1968 redactielid van *Rekenschap*. Ontving in 1981 de Dr. J.P. van Praag-prijs 'omdat hij intensief en met élan 15 jaar lang meewerkte aan de verdieping en verbreding van het humanisme in Nederland.'

Naam respondent: **Piet Spigt (1919-1990)**

Onderwerp(en):

Jeugd, school, vrijdenkersvereniging De Dageraad, de Vrije Jeugd Organisatie (JVO). Tweede Wereldoorlog, werk, Humanistisch Verbond.

Datum/Jaar: april 1981

Cassette: 1 kant A

Duur: min/sec 47.01 minuten

Datum uitwerking interview: 18 mei 2010

Naam bewerker: Jules Brabers (Humanistisch Archief)

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
00.00	Vrijdenkersvereniging De Dageraad	Vrije Jeugd Organisatie van de Vrijdenkers. Liepen curieuze mensen in rond, beeldhouwer Carel Kneulman ('t Lieverdje, verzetsmonument bij Artis)
01.22	Ouderlijk gezin	Links-anarchistisch georiënteerd milieu. Arbeiders gezin dat zich had opgewerkt. De broer van Piet was al snel vrijdenker-af. Hij wilde onafhankelijk zijn en geen toezicht meer van ouderen.
01.50	Broer in de vrijdenkersbeweging (11 jaar ouder) Toen Piet 14 jaar was richtten de vrijdenkers de Vrije Jeugd Organisatie (JVO) op.	
02.26	VJO in een zelfingerichte kelder op de Hoogte Kadijk (Amsterdam) Veel discussie, muziek en kamperen.	
02.45	Voetballen bij Blauw-Wit tot z'n 18 ^e jaar. Veel lezen.	
03.09	Tweede Wereldoorlog	Rondde de middelbare school af tijdens de kwestie Sudetenland.
03.24	Mobilisatie (1939) Zeven maanden in dienst geweest. Gedemobiliseerd.	Veel 'vrije studie' (lezen). Peel-Raam stelling, mei 1940.
04.22	Werk, om aan de Arbeitseinsatz te ontkomen. Was ook voorwaarde om uit militaire dienst te komen.	
04.53	Lesgeven op een staatsexameninstituut (Nederlands en Geschiedenis).	
04.57	Werkt halve dagen bij zijn broer in de zaak (glasverzekeringsbedrijf).	Alle voorkomende werkzaamheden. Glaszetten

06.20	Lesgeven aan een staatsexameninstituut Gymnasium en HBS A en B aan de Herengracht te Amsterdam.	Via een vriend (leraar Duits) de hele bezetting (exclusief onderduiktijd) lesgegeven. Nederlands en Geschiedenis. Leerde er zijn vrouw kennen. Ze was directiesecretaresse van 't instituut.
06.55	Veel illegaal werk gedaan	Krantjes gemaakt, mensen ondergebracht.
07.10	Na de Tweede Wereldoorlog Les blijven geven. Hierna een baan bij de Nederlandsche Bank	Wegens trouwplannen een baan bij de Nederlandsche Bank aanvaard. Heel rationeel bepaald. Economisch onafhankelijk. In vrije tijd wilde hij kunnen doen wat hij wilde.
07.45	Aanbod Anton Constandse, werk als journalist bij 't Handelsblad. Afgeslagen	Vrijheid voorop. Schrijven, lezen, studeren.
08.27	Vóór de oorlog Woelige periode. Economische crisis. Burgeroorlog in Spanje van grote invloed op Spigt en de VJO.	Ga je wel of niet naar Spanje om te vechten. VJO was sterk antimilitaristisch maar sterke wending hierin agv Spanje. Twistpunt in de jeugdbeweging. Spigt koos voor militaire dienst. Op het punt gestaan om dienst te weigeren. Toch niet gedaan.
10.01	Onder schuilnaam lid van VJO en vrijdenkersbeweging wegens beroep vader (gemeenteambtenaar). De Dageraad was verboden voor ambtenaren en hun gezinsleden.	Schuilnaam: Peter van Marveld. Zelf bedacht. Schreef onder dit pseudoniem.
10.47	Voor en tijdens de oorlog veel studie.	Nederlands literatuur, geschiedenis, sociologie, filosofie (Polak en Pos).
12.00	Werk was een weloverwogen keus. Behoorlijke carrière. Goed bestaan.	Nederlandsche Bank (1946-)
12.15	Vrijdenkerstijd (1947 - 1990) A.H. Gerhard Stichting. Bejaardenhuis voor vrijdenkers. Later verbreed tot onkerkelijken. HV erbij. Nog later Humanitas.	Oprichting A.H. Gerhard Stichting (later de HSHB). Spigt 15 jaar in het bestuur. Eerst als vrijdenker, later als humanist.
14.08	Vrijdenker én humanist	Vrijdenkers waren tegen

	Vrijdenkersbeweging versus Humanistisch Verbond (HV)	oprichting van het HV. Vrijdenkers van 'kwaliteit' richtten hun eigen organisatie op (HV).
14.43	Spigt begint voor het humanisme te voelen. Was een duidelijk uitgebouwde levensovertuiging, steeds in beweging.	Vrijdenken heeft geen grote toekomst. Slechts als sekte. Vrijdenken als negatieve organisatie versus het Humanisme als positieve levensovertuiging
15.12	In 1956 door Jaap van Praag gevraagd voor het HV hoofdbestuur. In 1957 of 1958 lid van het HV hoofdbestuur geworden. In 1963 in de redactie van Rekenschap (eindredacteur). Tot zijn dood ook lid van de Dageraad (later De Vrije Gedachte) uit een soort van piëteit en solidariteit. Passief lidmaatschap.	Afgewezen wegens jubileum Dageraad 100 jaar. Oene Noordenbos en Spigt de leidende figuren daarin. Spigt hoopt op een opgaan van Dageraad in het HV (linker vleugel HV). Lukte niet. Vrijdenker Constandse in het HV hoofdbestuur.
18.31	Voelt zich vrijdenker én humanist.	Aangetrokken tot het methodische uitgangspunt van de vrijdenkers. Rationaliteit. Bij het HV een veel bredere uitbouw van levensovertuiging erbij gekregen. In positieve zin nagaan wat je beweegt, rationeel en emotioneel. Het wijden aan praktische taken. Die had je bij De Dageraad helemaal niet. Het anti-godsdienstige weegt gaandeweg minder zwaar voor Spigt.
20.00	Is blij met de toenadering tussen vrijdenkers en humanisten.	Samenwerkingsverbanden
20.19	Jaap van Praag en 'd Angremond Ontmoeten elkaar tijdens beginselbesprekingen. Spigt nog als vrijdenker. Besprekingen over vrijzinnigheid en identiteit. Geen praktische resultaten uit voortgevloed.	Hoe hij in contact kwam met J.P. van Praag en het HV. Begin jaren '50 beginselbesprekingen in Amsterdam tussen HV, de Vrije Gemeente en De Dageraad. Mogelijkheden tot samenwerking onderzoeken. Zeer boeiende besprekingen.
22.22	Taken van Spigt in het Hoofdbestuur HV (Het Grote	Taken Spigt in het

	Bestuur)	Hoofdbestuur
23.11	Hoofdbestuur versus Dagelijks bestuur	Altijd moeilijkheden tussen de besturen. Het DB was zeer geraffineerd, doorgewinterd en goed ingewerkt. Het DB kwam zelf met oplossingen voor problemen. Dat gaf weleens problemen. Alles al uitgekookt voor dat het Hoofdbestuur bijeen kwam.
23.48	Ernstig conflict tussen Hoofdbestuur en Dagelijks Bestuur.	DB dreigde af te reden wegens uitingen van ongenoegen uit het Hoofdbestuur. Spigt heeft een extra vergadering van het hoofdbestuur bijeengeroepen, midden in de week. Conflict beslecht.
24.50	Samenstelling DB: Bep Max (secretaris), Jan Bijleveld (penningmeester), Jaap van Praag (voorzitter), Fenco van den Berkhof (administrateur)	De grote tijd van het DB. Van Praag, Bijleveld en Max wisten alles. Max had van alles een mapje, met alle informatie rond de kwestie.
25.32	Specifieke taken Spigt in het Hoofdbestuur na aftreden Jaap van Praag.	Van Praag trad in 1969 af (moet zijn 1968). Hierna een driemanschap: Max Rood (algemene leiding), Hein Roethof (juridische en politieke kwesties) en Piet Spigt (publicitaire zaken).
26.50	Spigt jarenlang voorzitter van de Radio- en Televisiecommissie	Uitbreiding zendtijd. Een voortdurende knokpartij.
27.11	Taak Spigt: formulering van het Beginselprogramma. Een strijdprogramma dat bijgesteld en aangevuld kon worden.	Eerst een boekje, Uitgangspunten en doeleinden. Later een oplossing gevonden voor de discussie over wat wel en wat niet in de beginselverklaring. Alles eruit lichten wat actuele betekenis heeft. Het Hoofdbestuur kreeg huiswerk mee. Nadenken over uitgangspunten. De hoofdbestuursvergaderingen kregen er een principiële gespreksonderwerp bij. Uit het Humanistisch Perspectief.

30.15	Radiolezingen, lezingen	Radio (Geestelijk Leven) publiceren in Woord van de Week. Mens en Wereld/ Humanist (onregelmatig) en Rekenschap (regelmatig)
30.55	Radiopraatjes vanaf 1948.	Op uitnodiging van G. Stuiveling, die adviseur van de VARA was. Aanvankelijk live. 13 ½ minuut. De Radiocommissie had een kaartenbak met sprekers. Teksten naar de VARA opsturen, nagekeken en becommentarieerd door Blom (VARA) en Stuiveling.
32.40	Anekdote over het lenen van elkaar verhalen of opmerkingen voor een radiopraatje.	Het 'Bunzels vangen'
33.30	Gesprekstechniek van Van Praag.	Anekdote in je praatje invoegen. Anekdote van Van Praag 'Het groene gazon'. De betekenis was: Groot belang vergt groot geduld.
	Stuiveling, hoofdbestuur HV en adviseur bij de VARA, vraagt Spigt (vrijdenker) voor radiolezingen.	Spigt gaf lezingen voor de VJO, vrijdenkersbeweging, humanistische beweging en Multatuligenootschap.
35.40	Spigt is organisch ingegroeid in de Humanistische beweging.	
36.16	Lezen. Schrijvers van invloed op Spigt	Literair: Heijermans, Multatuli. Samen met Stuiveling werkt Spigt aan het verzameld werk van Multatuli. Publiceerde over Multatuli. Wereldliteratuur: de Duitsers, Engelsen en Fransen. DuPerron, Ter Braak, Slauerhof. Marsman, Malraux (La condition humaine) Shakespeare, Camus, Sartre. Filosofisch: Ernst Kassierer (Kantiaanse Filosofie) Economie: Marx, Engels. Menskunde: Freud en opvolgers. Nederlanders: Spinoza, Leo Polak, Libbe van der Wal, H.J. Pos ('de grootste Nederlandse

		denker'). Spigt volgde colleges van Pos. Bewondert diens schrijfstijl. Van Praag volgde ook colleges van Pos.
42.07	Geen universiteit, geen hogere opleiding gevolgd	Veel colleges gevolgd zonder tentamens te doen. Vrije studie. Als gevolg van de oorlog. Op een schoolse manier studeren was niks voor Spigt. Bovendien had hij het te druk met van alles en nog wat. Heeft nooit nadeel ondervonden van geen academische opleiding. Werd altijd overal voor gevraagd.
45.09 – 47.01	Geen algemeen voorzitter hoofdbestuur Humanistisch Verbond. Van Praag was gedeputeerde geworden om tijd vrij te hebben voor het HV.	Gevraagd door Jaap van Praag. Niet gedaan. Geen zin in het algemeen toezicht houden op alles. Dat lag hem niet.